



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum gratia capitis conueniat Christo secundum humanam naturam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

omnem modū perfectionis, ad quē ratio entitatis se extendere potest. Et ideo ipse est infinitus secundum essentiam, hæc autem infinitas nulli creature competere potest: nam cuiuslibet creature esse est limitatum ad perfectionem proprię speciei. Si ergo intelligatur aliqua anima sensibilis, quę habeat in se quicquid potest concurrere ad perfectionem sentiendi qualitercunque, illa quidem anima erit finita secundum essentiam, quia esse suū est limitatum ad aliquam perfectionem essendi. scilicet sensibilis, quā excedit perfectio intelligibilis: esset tamen infinita ad nullum determinatum modū essendi limitaret. Et similiter dico de gratia habituali Christi, quod est finita secundum essentiam, quia esse suū est limitatum ad aliquam speciem entis. scilicet ad rationem gratię: est tamen infinita secundum rationem gratię, quia cum infinitis modis possit considerari perfectio alicuius quantum ad gratiam, nullus eorum desinit Christo, sed habuit in se gratiam secundum omnem plenitudinem, & perfectionem, ad quā ratio huius speciei, quę est gratia, potest extendere, & hunc intellectum manifeste ponit glibidē dicens. Ad mensuram dat Deus Spiritum hominibus. filio autem ad mensuram: sed sicut totum ex seipso genuit filium suum, ita incarnato filio suo totum Spiritum suum dedit non particulariter, nec per subuisionem, sed uniuersaliter, & generaliter. Et Augustinus dicit ad Dardanum, quod Christus est caput, in quo sunt omnes sensus, sed in sanctis quasi solus tactus est, quibus datus est Spiritus ad mensuram. Sic ergo dicendum est, quod gratia Christi fuit finita secundum essentiam, sed infinita fuit secundum perfectionem rationis gratię.

AD PRIMUM ergo patet solutio ex dictis.

AD II. dicendum, quod gratia est finita secundum essentiam, sed infinita secundum rationem gratię. Potest enim Deus facere meliorem essentiam, quam sit essentia gratię, non tamen aliquid melius in genere gratię, cum gratia Christi omnia includat, ad quę ratio gratię se potest extendere.

AD III. Dicendum, quod capacitas creature dicitur secundum potentiam receptibilitatis, quę est in ipsa. Est autem duplex potentia creature ad recipiendum. Una naturalis, quę potest tota impleri, quia hæc non se extendit nisi ad perfectiones naturales. Alia est potentia obedientię secundum quod potest recipere aliquid a Deo, & talis capacitas non potest impleri, quia quicquid Deus de creatura faciat, adhuc remanet in potentia recipiendi a Deo. Modus autem, quod creatare bonitate crescit, sequitur magis mensuram perfectionis receptę, quam capacitatis ad recipiendum.

AD IIII. Dicendum, quod forma est principium actus, secundum autem quod habet esse in actu, non est possibile, quod a forma cuius est essentia finita, procedat actio infinita secundum intensionem, unde & meritum Christi non fuit infinitum secundum intensionem actus, finite enim diligebat & cognoscebat: sed habuit quandam infinitatem ex circumstantia personę, quę erat dignitatis infinita. Quanto enim maior est, qui se humiliat, tanto eius humilitas laudabilior est.

AD V. dicendum, quod quamuis charitas, uel gratia uiatoris in infinitum augeri possit, non quam tamen potest peruenire ad equalitatem gratię Christi. Quod enim finitum aliquid per continuū augmentum possit attingere ad quantitatem in utroque finito, sicut si comparemus lineam ad lineam, uel albedinem ad albedinem, non autem si accipiat alia, & alia ratione quantitatis, & hoc patet in quantitate dimensiuā. Quantitatem enim lineam augeat in longum, nunquam perueniet ad latitudinem superficię, & similiter patet in quantitate uirtualium, uel intensiuā. Quantitatem enim cognitionis cognoscentis Deum per similitudinem perficiat, nunquam potest ad equalitatem cognitionis contemplatiuę, quod uidet Deum per essentiam.

Et similiter charitas uiatoris non potest adequari charitati comprehensiuę, aliter enim aliquis afficitur ad presentiam, & aliter ad absentiam. Similiter et functiones crescat gratia alicuius hominis, quod gratia secundum aliquam particularem participationem possidet, nunquam potest adquare gratiam Christi, quę uniuersaliter plena existit.

AD SEXTUM dicendum, quod quod capacitas anime Christi est finita, & potest Deus maiorem capacitatem facere, & meliorem creaturam quę sit anima Christi, si per intellectum separatur a uerbo. Non tamen sequitur quod possit facere meliorem Christum, quia Christus habet ex alio bonitatem. scilicet ex uisione ad uerbum, ex qua parte eius bonitas maior intelligi non potest.

Et per hoc patet solutio ad septimum.

AD OCTAVUM dicendum, quod ex circumstantia personę habet anima Christi quod possit super infinita, ex quo meritum eius habet infinitatem, ut prius dictum est.

ARTICVLVS IIII.

Verū gratia capitis conueniat Christo secundum humanam naturam.

Quarto queritur, utrum gratia capitis conueniat Christo secundum humanam naturam, & utrum non Capitis. n. est influere in membra: sed Christus non influit in homines secundum humanam naturam per spirituales influentias, qui percipit ad animas pertinet, quia sicut dicit gl. Aug. lo. 5. Per uerbum Dei uiuificantur anime: sed per uerbum caro facta uiuificantur corpora. ergo Christus secundum humanam naturam non est caput ecclesię. Sed dicendum, quod Christus influit in animas effectiue secundum diuinam naturam, sed dispositiue secundum humanam. Sed contra. Ministri ecclesię in quantum facta christe sunt, ad uirā spirituales disponunt, nam factum est eā dispositiua gratię: sed ministri ecclesię non diuine ecclesię caput. ergo nec Christus secundum hoc caput ecclesię dicitur.

¶ 3 Præ. ecclesia fuisse et si homo non peccasset, non autem uerbum Dei humanam naturam assumptum, ut dicit quod gl. sup. illud. 1. Tim. 1. Christus letus uenit in hunc mundum, & ecclesia autem sine capite esse non potest. ergo Christus non est caput ecclesię secundum humanam naturam. Sed diceret quod homo non peccate Christus fuisse caput ecclesię: in quantum est uerbum Dei, post peccatum autem in quantum est uerbum caro facta.

¶ 4 Sed contra. Ad plenam reparationem humani generis requiritur quod homo non sit debitor sue salutis alicui, cui prius non fuisset, & per hoc ut antel. dicit in lib. Cur Deus homo, reparatio per angelum fieri non potuit: sed si Christus ante peccatum fuisset caput ecclesię, solū in quantum est uerbum, homo ante peccatum nulli creature debitor Christo secundum humanam naturam, si secundum eā est caput. ergo ut quod non sit plena reparatio humani generis facta, quod est in conueniens.

¶ 5 Præ. Boni angeli & homines ad unam ecclesiam pertinent: unus autem ecclesię vnū est caput. cum Christus non sit caput bonorum angelorum, qui nunquam peccauerunt, nec sunt ei in natura conformes, ut quod nec hominum caput secundum humanam naturam existat.

¶ 6 Præ. Caput est corporis membrum: sed Christus ut uerbum, non est membrum ecclesię, quia membrum parauit ad quandam importat, & per consequens importat perfectionem. ergo Christus non est caput ecclesię.

¶ 7 Præ. Secundum Philo. in 3. de Animalibus. Cor est principium sensuum, & motus, & uita. Si igitur ratio spiritualis influentia Christo aliquid nomen debet, magis debet ei nomen cordis quod capitis, percipit autem caput a corde recipiat. Christus autem a nullo ecclesię membro.

¶ 8 Præ. ecclesia est congregatio fidelium: sed Christus non habuit fidem. si ergo Christus sit caput ecclesię, non erit caput conformę membrum, quod est contra rationem capitis.

Epist. 57. de clinaado ad fin. 10. 3.

¶ 9. Præ. Caput nō ē poster⁹ mēbris: sed multa mēbra ecclesiæ præcesserūt Christi. ergo Christus nō est caput Ecclesiæ. Sed dicere qd̄ q̄uis Chr̄s nō est tunc in rerū natura, erat tamen in fide patrum.

¶ 10. Cōtra, Chr̄s fm̄ qd̄ est caput Ecclesiæ gr̄am mēbris Ecclesiæ infundit. si ergo ad rōnē capitis sufficit qd̄ Chr̄s sit i fide credētū, v̄ qd̄ equalis copia gr̄a fuerit in veteri testamēto, sicut in nouo, qd̄ ē falsū.

¶ 11. Præ. Qd̄ nō ē, nō p̄t agere: sed Chr̄s q̄n erat i fide patrū tantum, non habebat esse in seipso secundum humanam naturam: ergo non poterat influere, & ita non poterat esse caput.

¶ 12. Præ. Oīs p̄positio, cuius subiectū est res rōnis & p̄dicatū est res natura, est falsa, sicut si dicat̄ quod genus, vel sp̄s currit: sed Chr̄s fm̄ qd̄ est i fide, significat ut res rōnis. Cū igit̄ esse caput, vel influere dicat̄ rē naturā, ut qd̄ h̄c p̄positio sit falsa. Christus secundum quod est, in fide est caput ecclesiæ.

¶ 13. Præ. Vni⁹ corporis unū ē caput: sed Chr̄s ē caput ecclesiæ fm̄ diuinitatē, non ergo fm̄ humanitatē.

¶ 14. Præ. Capitis non est caput: sed caput Chr̄i est Deus. 1. Cor. 11. ergo Chr̄s non est caput ecclesiæ.

¶ 15. Præ. De rōne capitis est qd̄ habet oēs sētūs q̄ sunt i corpore, ut dicit Aug. ad Dardanū: sed aliq̄ sensus spiritalis est in Ecclesiā, q̄ non in Chr̄o. I. fides, & sp̄s. ergo Christus non est caput Ecclesiæ.

¶ 16. Præ. Ephel. 1. sup̄ illud. Ipsum dedit caput supra oēm ecclesiā, dicit gl̄. illi subijciuntur tanquā capiti, a quo h̄nt originē, nō t̄n h̄nt originē hoīes & angeli a Christo sc̄dm̄ humanā naturā, sed sc̄dm̄ diuinā. ergo Christus non est caput ecclesiæ secundum humanam naturam, sed secundum diuinam.

¶ 17. Præ. Aug. dicit in li. 83. q. qd̄ illuminare aīas est actus soli Deo conueniens. ergo nō cōuenit Chr̄o sc̄dm̄ humanam naturā. ergo Christus secundum humanam naturam non est caput ecclesiæ.

SED CONTRA. Ephel. 1. super illud. Ipsum dedit caput sup̄ oēm ecclesiā, dicit gl̄. sc̄dm̄ humanitatē.

¶ 12. Præ. Capitis ad corpus est vnio sc̄dm̄ cōformitatem naturę: nō aut̄ est cōformitas Chr̄i ad ecclesiā fm̄ diuinā naturā, sed sc̄dm̄ humanā naturā. ergo Christus sc̄dm̄ humanā naturā est caput ecclesię.

RESP. Dicēdum, qd̄ in spiritalibus caput d̄ per trāsumptionem a capite corporis naturalis, & ideo cōsiderāda est habitudo capitis ad mēbra, ut appareat qualiter Chr̄s sit ecclesię caput. Inuenit̄ aut̄ caput ad alia mēbra ēē in duplici habitudine. sc̄dm̄ distinctionis, & cōformitatis: distinctionis qd̄ quātū ad dignitatē, q̄a caput plene possidet oēs sensus, nō aut̄ alia mēbra. Secundo rōne gubernationis, q̄a caput oīa alia mēbra in suis actibus gubernat & regulat, tā per sensus exteriores q̄ per interiores, qui in capite sedē h̄nt. Tertio rōne casualitatis, nā caput i fluit oībus mēbris sensum, & motū: un̄ & medici dicūt neruus a capite originē ducere, & q̄q̄q̄ pertinet ad ad uires aīales apprehēsiuas, & motiuas. Inuenit̄ ē triplex cōformitas capitis ad mēbra. Prima qd̄ sc̄dm̄ naturā: nā caput, & cetera ad tria. Primo quātū mēbra partes sūt vnus naturę. Secūda rōne ordinis: est. n. qd̄ vnio ordinis iter caput & mēbra, iquātū mēbra subseruiūt sibi iuicē, sc̄dm̄ qd̄ d̄ 1. Cor. 12. Tertia ē rōne cōtinuitatis: nā caput ceteris mēbris in corpore naturali cōtinuat. Secūdū has ergo cōformitates & distinctiones nomē capitis diuersimodo de secundum metaphorā diuersis attribuitur. Quędā. n. sunt, inter quā est cōformitas sc̄dm̄ naturā, & in his alicui eorum nomē capitis attribuitur ratio

A ne solius eminētie, seu dignitatis, sicut d̄ Leo caput esse aīalium, vel ciuitas aliqua caput regni rōne suę dignitatis. l̄a. 7. Caput Syrię Damasc⁹. Quędā vero h̄nt cōformitatē adiuicē fm̄ ordinis vnionē, q̄a. l. ad vnū finē ordinātur, & in istis attribuitur nomē capitis rōne gubernationis, q̄ est p̄ ordinē ad finem, & sic p̄cipes dicunt̄ capita populi, fm̄ illud Amos 6. Optimates capita populorum. Sed vbi ē cōtinuitas, d̄ caput rōne influentię, sicut fons d̄ caput fluminis: & istis tribus modis Chr̄s fm̄ humanā naturā d̄ ecclesię caput. Est. n. ciuitatē naturā fm̄ speciē cum ceteris hoībus, & sic cōpetit ei caput rōne dignitatis, fm̄ qd̄ gratia in eo abundātor inuenit̄. Est ēt in ecclesiā inuenire ordinis vnitatē, fm̄ qd̄ mēbra ecclesię sibi iuicē deseruiunt & ordinat̄ in Deum, & sic Chr̄s d̄ ecclesię caput vt gubernator. Est ēt i ecclesiā cōtinuitas qd̄ rōne Spiritu sancti, qui vnus & idē numero totā ecclesiā replet & vnit: vnde etiā & Christus fm̄ humanā naturā d̄ caput rōne influentię. Sed ad spiritalē sensum & motum p̄t aliq̄ intelligi influere dupliciter. Vno modo sicut principale agēs, & sic solius Dei est influere gratiā in mēbra Ecclesię. Alio modo instāliter, & sic ēt humanitas Chr̄i cā est influentię p̄dicatā, q̄a vt Dam. dicit, sicut ferrum vrit p̄ ignē sibi cōiunctum, ita actiones humanitatis Chr̄i erāt p̄ diuinitatē vnitā, cuius quasi organum erat ipsa humanitas, & hoc ad rōnē capitis sufficere v̄. Nā & caput naturalis corporis nō i fluit in mēbra, nisi rōne latentis virtutis. Chr̄s t̄n fm̄ duas vltimas cōditiones capitis p̄t dici caput angelorum fm̄ humanā naturā, & caput vtrorumq̄; fm̄ diuinā: nō aut̄ fm̄ primā, nisi accipiatur cōitas quātum ad naturā generis, fm̄ quod homo & Angelus in natura rōnali cōueniunt, & vterius cōitas analogię secundū quod filio cum oīb. creaturis: cōe est a p̄re accipere, vt Basilus dicit, rōne cuius d̄ primogenitus oīs creaturę. Colof. 1. Vt ergo p̄prie loquamur Chr̄s totus secundū vtrāq̄ naturā simul est caput totius Ecclesię fm̄ tres conditiones p̄dicat̄. Et p̄ has tres cōditiones Apost. p̄bat ad Colof. 1. Chr̄m Ecclesię caput sic dicēs. Ipse est caput corporis Ecclesię, q̄ ē p̄cipiū, primogenitus ex mortuis, vt sit i oīb. ipse primatū tenēs, quo ad gubernationē: q̄ in ipso cōplacuit oēm plenitudinē habitare, quo ad dignitatē: & p̄ eum reconciliare oīa, quo ad influentiā.

B ecclesiā inuenire ordinis vnitatē, fm̄ qd̄ mēbra ecclesię sibi iuicē deseruiunt & ordinat̄ in Deum, & sic Chr̄s d̄ ecclesię caput vt gubernator. Est ēt i ecclesiā cōtinuitas qd̄ rōne Spiritu sancti, qui vnus & idē numero totā ecclesiā replet & vnit: vnde etiā & Christus fm̄ humanā naturā d̄ caput rōne influentię. Sed ad spiritalē sensum & motum p̄t aliq̄ intelligi influere dupliciter. Vno modo sicut principale agēs, & sic solius Dei est influere gratiā in mēbra Ecclesię. Alio modo instāliter, & sic ēt humanitas Chr̄i cā est influentię p̄dicatā, q̄a vt Dam. dicit, sicut ferrum vrit p̄ ignē sibi cōiunctum, ita actiones humanitatis Chr̄i erāt p̄ diuinitatē vnitā, cuius quasi organum erat ipsa humanitas, & hoc ad rōnē capitis sufficere v̄. Nā & caput naturalis corporis nō i fluit in mēbra, nisi rōne latentis virtutis. Chr̄s t̄n fm̄ duas vltimas cōditiones capitis p̄t dici caput angelorum fm̄ humanā naturā, & caput vtrorumq̄; fm̄ diuinā: nō aut̄ fm̄ primā, nisi accipiatur cōitas quātum ad naturā generis, fm̄ quod homo & Angelus in natura rōnali cōueniunt, & vterius cōitas analogię secundū quod filio cum oīb. creaturis: cōe est a p̄re accipere, vt Basilus dicit, rōne cuius d̄ primogenitus oīs creaturę. Colof. 1. Vt ergo p̄prie loquamur Chr̄s totus secundū vtrāq̄ naturā simul est caput totius Ecclesię fm̄ tres conditiones p̄dicat̄. Et p̄ has tres cōditiones Apost. p̄bat ad Colof. 1. Chr̄m Ecclesię caput sic dicēs. Ipse est caput corporis Ecclesię, q̄ ē p̄cipiū, primogenitus ex mortuis, vt sit i oīb. ipse primatū tenēs, quo ad gubernationē: q̄ in ipso cōplacuit oēm plenitudinē habitare, quo ad dignitatē: & p̄ eum reconciliare oīa, quo ad influentiā.

C ecclesiā inuenire ordinis vnitatē, fm̄ qd̄ mēbra ecclesię sibi iuicē deseruiunt & ordinat̄ in Deum, & sic Chr̄s d̄ ecclesię caput vt gubernator. Est ēt i ecclesiā cōtinuitas qd̄ rōne Spiritu sancti, qui vnus & idē numero totā ecclesiā replet & vnit: vnde etiā & Christus fm̄ humanā naturā d̄ caput rōne influentię. Sed ad spiritalē sensum & motum p̄t aliq̄ intelligi influere dupliciter. Vno modo sicut principale agēs, & sic solius Dei est influere gratiā in mēbra Ecclesię. Alio modo instāliter, & sic ēt humanitas Chr̄i cā est influentię p̄dicatā, q̄a vt Dam. dicit, sicut ferrum vrit p̄ ignē sibi cōiunctum, ita actiones humanitatis Chr̄i erāt p̄ diuinitatē vnitā, cuius quasi organum erat ipsa humanitas, & hoc ad rōnē capitis sufficere v̄. Nā & caput naturalis corporis nō i fluit in mēbra, nisi rōne latentis virtutis. Chr̄s t̄n fm̄ duas vltimas cōditiones capitis p̄t dici caput angelorum fm̄ humanā naturā, & caput vtrorumq̄; fm̄ diuinā: nō aut̄ fm̄ primā, nisi accipiatur cōitas quātum ad naturā generis, fm̄ quod homo & Angelus in natura rōnali cōueniunt, & vterius cōitas analogię secundū quod filio cum oīb. creaturis: cōe est a p̄re accipere, vt Basilus dicit, rōne cuius d̄ primogenitus oīs creaturę. Colof. 1. Vt ergo p̄prie loquamur Chr̄s totus secundū vtrāq̄ naturā simul est caput totius Ecclesię fm̄ tres conditiones p̄dicat̄. Et p̄ has tres cōditiones Apost. p̄bat ad Colof. 1. Chr̄m Ecclesię caput sic dicēs. Ipse est caput corporis Ecclesię, q̄ ē p̄cipiū, primogenitus ex mortuis, vt sit i oīb. ipse primatū tenēs, quo ad gubernationē: q̄ in ipso cōplacuit oēm plenitudinē habitare, quo ad dignitatē: & p̄ eum reconciliare oīa, quo ad influentiā.

D ecclesiā inuenire ordinis vnitatē, fm̄ qd̄ mēbra ecclesię sibi iuicē deseruiunt & ordinat̄ in Deum, & sic Chr̄s d̄ ecclesię caput vt gubernator. Est ēt i ecclesiā cōtinuitas qd̄ rōne Spiritu sancti, qui vnus & idē numero totā ecclesiā replet & vnit: vnde etiā & Christus fm̄ humanā naturā d̄ caput rōne influentię. Sed ad spiritalē sensum & motum p̄t aliq̄ intelligi influere dupliciter. Vno modo sicut principale agēs, & sic solius Dei est influere gratiā in mēbra Ecclesię. Alio modo instāliter, & sic ēt humanitas Chr̄i cā est influentię p̄dicatā, q̄a vt Dam. dicit, sicut ferrum vrit p̄ ignē sibi cōiunctum, ita actiones humanitatis Chr̄i erāt p̄ diuinitatē vnitā, cuius quasi organum erat ipsa humanitas, & hoc ad rōnē capitis sufficere v̄. Nā & caput naturalis corporis nō i fluit in mēbra, nisi rōne latentis virtutis. Chr̄s t̄n fm̄ duas vltimas cōditiones capitis p̄t dici caput angelorum fm̄ humanā naturā, & caput vtrorumq̄; fm̄ diuinā: nō aut̄ fm̄ primā, nisi accipiatur cōitas quātum ad naturā generis, fm̄ quod homo & Angelus in natura rōnali cōueniunt, & vterius cōitas analogię secundū quod filio cum oīb. creaturis: cōe est a p̄re accipere, vt Basilus dicit, rōne cuius d̄ primogenitus oīs creaturę. Colof. 1. Vt ergo p̄prie loquamur Chr̄s totus secundū vtrāq̄ naturā simul est caput totius Ecclesię fm̄ tres conditiones p̄dicat̄. Et p̄ has tres cōditiones Apost. p̄bat ad Colof. 1. Chr̄m Ecclesię caput sic dicēs. Ipse est caput corporis Ecclesię, q̄ ē p̄cipiū, primogenitus ex mortuis, vt sit i oīb. ipse primatū tenēs, quo ad gubernationē: q̄ in ipso cōplacuit oēm plenitudinē habitare, quo ad dignitatē: & p̄ eum reconciliare oīa, quo ad influentiā.

E ecclesiā inuenire ordinis vnitatē, fm̄ qd̄ mēbra ecclesię sibi iuicē deseruiunt & ordinat̄ in Deum, & sic Chr̄s d̄ ecclesię caput vt gubernator. Est ēt i ecclesiā cōtinuitas qd̄ rōne Spiritu sancti, qui vnus & idē numero totā ecclesiā replet & vnit: vnde etiā & Christus fm̄ humanā naturā d̄ caput rōne influentię. Sed ad spiritalē sensum & motum p̄t aliq̄ intelligi influere dupliciter. Vno modo sicut principale agēs, & sic solius Dei est influere gratiā in mēbra Ecclesię. Alio modo instāliter, & sic ēt humanitas Chr̄i cā est influentię p̄dicatā, q̄a vt Dam. dicit, sicut ferrum vrit p̄ ignē sibi cōiunctum, ita actiones humanitatis Chr̄i erāt p̄ diuinitatē vnitā, cuius quasi organum erat ipsa humanitas, & hoc ad rōnē capitis sufficere v̄. Nā & caput naturalis corporis nō i fluit in mēbra, nisi rōne latentis virtutis. Chr̄s t̄n fm̄ duas vltimas cōditiones capitis p̄t dici caput angelorum fm̄ humanā naturā, & caput vtrorumq̄; fm̄ diuinā: nō aut̄ fm̄ primā, nisi accipiatur cōitas quātum ad naturā generis, fm̄ quod homo & Angelus in natura rōnali cōueniunt, & vterius cōitas analogię secundū quod filio cum oīb. creaturis: cōe est a p̄re accipere, vt Basilus dicit, rōne cuius d̄ primogenitus oīs creaturę. Colof. 1. Vt ergo p̄prie loquamur Chr̄s totus secundū vtrāq̄ naturā simul est caput totius Ecclesię fm̄ tres conditiones p̄dicat̄. Et p̄ has tres cōditiones Apost. p̄bat ad Colof. 1. Chr̄m Ecclesię caput sic dicēs. Ipse est caput corporis Ecclesię, q̄ ē p̄cipiū, primogenitus ex mortuis, vt sit i oīb. ipse primatū tenēs, quo ad gubernationē: q̄ in ipso cōplacuit oēm plenitudinē habitare, quo ad dignitatē: & p̄ eum reconciliare oīa, quo ad influentiā.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod viuificare tā animas q̄ corpora attribuitur diuinitati verbi sicut principaliter agenti, humanitati vero sicut instrumento. Attribuitur tamen vita animarum diuinitati verbi, & vita corporum humanitati per quādam appropriationem, vt attendatur conformitas inter caput & mēbra, sicut dicitur quod passio est cā remissionis culpę, & resurrectio causa iustificationis.

AD SECVDVM dicendum, quod alij ministri Ecclesię non disponunt, nec operant̄ ad spiritalē vitā quasi ex propria virtute, sed virtute aliena: Christi autē virtute propria, & inde est quod Christus poterat per seipsum effectum sacramentorum præbere, q̄a tota efficacia sacramentorum in eo origināliter erat: nō aut̄ hoc p̄nt alij q̄ sunt Ecclesię ministri, vnde non possunt dici caput, nisi forte rōne gubernationis, sicut quilibet princeps dicitur caput.

AD TERTIVM dicēdū, q̄ sup̄posita illa opinione, qd̄ Chr̄s nō fuisset incarnatus si homo nō peccasset, Chr̄s ante peccatū fuisset caput Ecclesię secundum diuinā naturā solū: sed post peccatū oportet qd̄ sit Ecclesię caput et̄ fm̄ humanā. Nā p̄ peccatū natu-

lib. 3. ca. 15. circa mediū & c. 17. in fi. & c. 8. circa finem.

In homil. de fide & c. 15. circa mediū

ra humana vulnerata ē, & ad sensibilia demersa, vt ad inuisibilem verbi gubernationem nō sit sufficiēter idonea. Vnde oportuit medicinā vulneri adhiberi p humanitatē Christi, per quā Christus satisfecit, & oportuit quod visibilem naturā assumeret, vt p visibile gubernationē ad inuisibilia homo reuocaret.

AD QUARTVM dicendum, quod humana natura quādam infinitatē dignitatis sortitur ex hoc ipso, qd diuina vnitas est in psona, vt nō sit iniuriosum hōi, qd Christo secundum humanā naturā opatur p virtutē diuinā, vt dictum est: vnde & vna veneratione Christum in vtraque natura veneramur, scilicet latrā.

In corp. art.

C. 4. est. hierar. non prouid. a si. ne.

AD QUINTVM dicēdū, qd Chrs nō solū fm diuinā naturā, sed etiā secundum humanā est angelorum caput, qd eos illuminat secundū humanā naturā, vt Dion. dicit 7. c. de diu. nom. vnde & ad Colos. 2. dī, qd ipse est caput oīs principatus & prātis. Sed tñ humanitas Christi aliter se hēt ad Angelos qd ad hoies quātum ad duo. Primo, quantum ad naturā cōformitatē, p quā est in eadē specie cum hoibus, nō aut eum angelis. Secundo, quantum ad finem incarnationis, qd em principaliter facta est pp hoium liberationem a peccato, & sic humanitas Christi ordinatur ad influētiam quam facit in hoies, sicut ad finem intentum. Influxus autem in angelos nō est vt finis incarnationis, sed vt incarnationem cōsequēs.

AD SEXTVM dicendum, qd Chrs ab Apostolo expōsse dī Ecclesie mēbrū 1. Cor. 12. Vos estis corpus Chri, & mēbrū de mēbro. Dī aut mēbrū rōne dīstīctōnis ab alijs Ecclesie mēbris: dīstīguī aut ab alijs mēbris rōne suā pfectōnis, qd ī Chro est vniuersaliter grā, nō autem ī aliquo aliorum, sicut & caput corporis naturalis ab alijs mēbris dīstīguītur: vñ nō oportet qd Christo attribuat aliqua impfectio.

AD SEPTIMVM dicēdū, qd cor est mēbrū latens, caput at apparet: vñ p cor pōt significari diuinitas Chri, vel Spūs sancti p caput aut ipse Chrs fm naturā visibilem, cui natura diuinitatis inuisibilis influit.

AD OCTAVVM dicendum, qd Christus habuit cognitionem perfectam eorum, de quibus alii fidem habent, & ita quantum ad cognitionem alis cōformatur, sicut perfectum imperfecto. Talis autem cōformitas inter caput & membrum attenditur.

AD NONVM dicendum, qd Chrs secundum qd homo, mediator est inter Deum & hoies, vt dī 1. Tim. 2. Vñ sicut Deus dupliciter nos iustificare dī, principaliter, scilicet p actionē suā, in quantum est cā efficiens nrā salutis, & et p operationē nostrā, in quantum est finis a nobis cognitus & amatus: ita et Chrs fm qd hō dupliciter nos iustificare dī. Vno modo secundum suam actionem in quantum nobis meruit, & p nobis satisfecit, & quantum ad hoc nō poterat dici caput Ecclesie ante incarnationē. Alio modo p operationem nostrā ī ipsum, secundum quod dicimur per fidem eius iustificari, & p hunc modum et poterat esse caput Ecclesie ante incarnationem fm humanitatem: vtroque autem modo est caput Ecclesie secundum diuinitatem, & ante, & post.

AD X. dicendum, qd quia nondum erat meritum Christi in actu, nec satisfactio ante incarnationem: ideo non erat tanta gratia plenitudo, sicut & post.

AD XI. dicendum, qd Christo conuenit ratio capitis non solum per actionem suam, sed per actionem nostram in ipsum: vnde ratio non sequitur.

AD XII. dicendum, qd esse caput, vel influere per operationē nostrā in ipsum in quantum in eum cre-

dimus, non est pradicatum, quod sit res nature, sed quod sit res rationis: unde ratio non sequitur.

AD XIII. dicēdū, quod Deus, & homo vnus est Christus: unde per hoc qd Christus est caput secundum humanitatem, & secundum diuinitatem, non sequitur quod Ecclesia habeat duo capita.

AD XIV. dicendum, qd nō sēdm eandē rōnem omnino dī Deus caput Christi, & De' caput Ecclesie: unde ratio procedit quasi ex aequiuocatione.

AD XV. dicēdū, quod quicquid est perfectioris in fide & spe, totū conuenit Christo, solum autem quātū ad id quod imperfectionis est, de ipso negat.

AD XVI. dicendum, qd licet Christus vnus nō sit caput secundū diuinitatē, non tñ reuocet quin sit caput alio mō fm humanitatē, qd ab ipso Chro fm humanitatē spirituale originē sumimus, sēdm illud Ioan. 1. De plenitudine eius omnes acceptimus.

AD XVII. dicēdū, qd solius Dei est illuminare animas pncipaliter, & effēctiue sic at humanitas Christi spūaliter nō influit in nos, sed alio mō, ut dictū est.

ARTICVLVS V.

Vtrum in Christo requiratur aliqua habitualis gratia ad hoc, quod sit caput.

QVINTO queritur, utrum in Chro requiratur aliqua habitualis grā ad hoc quod sit caput. & videtur qd non: quia Apostolus ad Colos. 1. ex hoc ponit in Chro capitis rōnē, quia cōplacuit in ipso oēm plenitudinem inhabitare, ut in auctoritate sūpradicta patet: sed oīs plenitudo diuinitatis Christi inhabitauit ex unione. ergo prater unionem non requiritur alia gratia ad hoc, quod sit caput.

¶ 2. Prater. Christus caput ecclesie est secundum quod ad nostram salutem operatur. operatio autē humanitatis eius salutē nobis contulit, ut Damasc. dicit secundū qd humanitas quasi instrumentum diuinitatis erat. cum igitur in instrumento non requiratur aliquis habitus, sed tantum motum a principali agente mouetur, ut qd in Chro, ad hoc qd esse caput Ecclesie, nulla habitualis gratia requireretur.

¶ 3. Prater. Dupliciter alicuius hōis actio alteri potest esse salubris. Vno modo secundum qd agit ut persona singularis, & sic ad hoc, qd eius actio sibi vel alteri meritoria esse possit, requiritur gratia. Alio modo ut persona cōis, & sic sunt ministri ecclesie, qui sacramenta dispensando, & p oīones quas ex persona ecclesie Deo fundunt, ad salutē aliorū operant, & ad hoc non requiritur aliqua grā, sed solū mō potestas, vel status (sunt. n. h. mōi non solū per bonos, sed et per malos) Christus autē in quantum est ecclesie caput, consideratur ut persona cōis, cuius virtutē obtinent oēs ecclesie ministri. ergo ad hoc quod esset caput, habitualis gratia non indigebat.

¶ 4. Prater. Christus fuit caput ecclesie secundum qd eius meritum fuit infinitum, sic enim in omnia mēbra ecclesie influere potuit ad deletionem omnium peccatorum: sed meritum eius infinitatem nō habuit ex grā habituali quā finita erat. ergo Christus non fuit caput rōne alicuius habitualis gratie.

¶ 5. Prater. Chrs est caput ecclesie in quantum est Dei, & hominū mediator: sed mediator Dei, & hominū in quantum est mediator inter Deum, & hoies, habens cum Deo diuinitatē, cum hominibus humanitatē, quod quidē est per unionem. ergo sola unio ab ipso habituali gratia sufficit ad capitis rationem.

¶ 6. Prater. Vnius subiecti vna est vita: grā autē est vita aīa. ergo in vna anima est vna gratia, & ita in Chro prater gratiam, quā est eius ut est singularis persona, non